

Frithiof Nordström
1882—1971

Biografi och Bibliografi

Av Carl H. Lindroth

Frithiof Nordström was a dentist by profession but from his youth devoted virtually all of his spare time to the study of insects, gradually concentrating entirely upon the Macrolepidoptera. From the 1920:ies he was the leading Swedish specialist in his field and, notably through his numerous publications, in entire Scandinavia. He was the main author of the classic »Svenska Fjärilar» (1935—41), with its wonderful colour plates by David Ljungdahl.

The natural history and distribution of the Macrolepidoptera were his foremost interest. During almost half a century he registered all finds of these insects in Sweden and, under cooperation with specialists in the neighbouring countries, managed to start the publication of a complete set of distribution maps for Fennoscandia. Three volumes, covering all groups except the Geometrae, were in print before his death (1955, 1961, 1969). The wanting volume 4 is under preparation.

Frithiof Georg Daniel Nordström var född den 29 augusti 1882 i Stockholm och avled där den 12 november 1971. Föräldrarna var målarmästare Daniel Johan Nordström och hans hustru Charlotta, född Jansson. Släkten kom annars från södra Småland, och farfadern var torpare i Urshult.

Det är inte känt, att någon särskild inriktning på naturstudier fanns i släkten, men Frithiofs far hade en utpräglad konstnärlig begåvning; han hade en gång börjat studera vid Konstakademien och fortsatte hela sitt liv att teckna och måla, huvudsakligen i olja, gärna naturmotiv, men också stilleben och porträtt.

Frithiof gick i skolan på Norra Latin i Stockholm, men tog studenten som privatist i Hudiksvall 1902. Eftersom han redan i 10-årsåldern med stor iver börjat samla insekter, hade han säkerligen helst velat ägna sig åt biologiska studier, men av ekonomiska skäl fick han välja något som snabbare kunde ge inkomst; på en äldre systers inrådan blev det tandläkarens yrke.

Han började på Tandläkarhögskolan genast efter studenten, utexaminerades 1906 och öppnade samma år praktik i Stockholm. På ännu ett sätt var detta ett betydelsefullt år: då träffade Frithiof för första gången Gerda von Porat, fem år yngre än han själv, som följande år blev hans hustru.

Frithiof Nordström var en mycket skicklig tandläkare, som innehade flera förtroendeuppdrag inom yrkets sammanslutningar. Hans lätta handlag — lika mjukt som då en fjäril spännes — kunde intygas även av alla de vänner, han behandlade mot särskild s.k. entomologtaxa, vari ingick »gratis utdragning av hur många tänder som helst».

Som pojke samlade Frithiof alla slags insekter, men redan före studentexamen hade han specialiserat sig på fjärilar. Det är ingen överdrift, om man påstår, att han sedan under hela sitt liv, intill de sista årens svåra sjukdomar, använde praktiskt taget all ledig tid åt sin entomologi. Så blev också hans livsverk på detta område imponerande.

Typiskt för hans natur var, att han bedrev sitt insektstudium i stort sett ensam; först i september 1905 blev han invald i Entomologiska Föreningen i Stockholm. Hans blygsamhet förbjöd honom också att publicera något om sina rön, till dess att 1912 en liten notis om *Cossus* uppenbarade sig i denna tidskrift. Men det framgår av den omfångsrika uppsatsen »Lepidopterologiska notiser» i tidskriftens årgång 37 (1916), att han gjort anmärkningsvärda fjärilfynd redan från år 1900, i södra Småland, där han då ofta vistades om sommaren.

Småningom blev förbindelserna med övriga entomologer i Stockholmstrakten, bl.a. John Peyron och David Ljungdahl, livligare. Frithiof blev en av de trognaste deltagarna vid Entomologiska Föreningens sammanträden och invaldes 1918 i styrelsen, där han kvarstod oavbrutet till 1953. År 1955 valdes han till hedersledamot i föreningen.

Snart därefter började han också publicera revisioner av kritiska artgrupper bland svenska Macrolepidoptera, och hans namn blev därigenom känt och uppskattat över hela Norden. Från 1921 lämnade han också bidrag till tyska och österrikiska tidskrifter. Han bearbetade dessutom Storfjärilarna i de samlingar som hemförts av de svenska expeditionerna till Kamtschatka (publ. 1927, 1929) och nordvästra Kina (1934).

Undan för undan kom han genom sin stora korrespondens med likasinnade över hela Norden att sitta som spindeln i nätet, och det fanns ingen gräns för hans hjälpsamhet, då det gällde att bestämma kritiska exemplar eller att ge goda råd i största allmänhet.

Det första större arbetet kom ut 1933, »Lapplands Fjärilar» (70 sid., 9 planscher). Han hade besökt landskapet många gånger, och särskilt minnesrik var tydligen sommaren 1920, då han tillsammans med sin trogna maka färdades på motorcykel genom alla åtkomliga delar av Lappland.

Den stora uppsatsen om Lapplands Storfjärilar är en utmärkt värdemätare på Frithiof Nordström's arbetssätt och intresseinriktning. Det är en fullständig sammanställ-

ning, från litteraturen och av nytt primärmaterial, både hans eget och andra samlares, av allt som var känt om landskapets fauna. Han behandlar mycket noga arternas variabilitet och bringar reda i den krångliga snårskogen av namn, som givits åt underarter och varieteter av olika rang. Men det är ändå tydligt, att det är av fjärilarna som *levande varelser,* han fascineras. Han meddelar ivrigt allt han sett eller fått veta om de enskilda arternas ungdomsstadier och övriga livsföring. Vidare framträder redan här tydligt det starka intresset för arternas geografiska utbredning, som skulle komma att fylla hans liv under senare år.

Året efter Lapplands-uppsatsen började den serie små handböcker komma ut hos Bonniers, som skulle göra namnet Nordström känt av alla fjärilintresserade inom landet, och även i det övriga Norden: »Våra Fjärilar», I—III. Det är visserligen inte en fullständig svensk fauna, men den innehåller alla vanliga eller av annan anledning intressanta arter, och de enkla och klara tabellerna gör det i allmänhet möjligt även för nybörjaren att få rätt namn på arterna. »Våra Fjärilar» blev så populära, att del I utkom i sex, del II i fem och del III i fyra upplagor. Den sista av varje del (1969) orkade författaren dock inte själv övervaka, utan redigeringen utfördes av Per Douwes.

Då dessa små handböcker kom ut, hade arbetet på det stora klassiska verket i den svenska fjärillitteraturen redan länge varit på gång. Det började tryckas på Nordisk Familjeboks förlag 1935 och avslutades med häfte 25 år 1941. »Svenska Fjärilar» var ett team-work med tre namn, även Einar Wahlgren's och Albert Tullgren's, på försättsbladet, men den sistnämnde var egentligen endast redaktör, och Frithiof Nordström svarade för de två största grupperna, Noctuae och Geometrae, dvs. för mer än 70 procent av den systematiska delens 354 sidor text.

Varje art är i »Svenska Fjärilar» noggrant men koncentrerat beskriven, och fylliga upplysningar lämnas om levnadssättet och den svenska utbredningen. Även internationellt sett är detta en högt uppskattad bok, vilket främst beror på de 50 helsides färgplanscherna efter original av David Ljungdahl, där *samtliga* svenska arter avbildas. Bilderna är så naturtrogna, att åtskilliga fjärilsamlare anser sig kunna identifiera sina djur enbart efter dem, trots att en kontroll i textens beskrivning nästan alltid är nödvändig.

Året efter verkets avslutande, 1942, blev Frithiof Nordström hedersdoktor vid Uppsala Universitet.

Kort tid därefter kom Macrolepidopterdelen i »Catalogus Insectorum Sueciae» (Lund, 1943; additamenta 1953) skriven av honom. Där anges arternas utbredning i kolumner för varje landskap och lappmark, och man förvånade sig över, hur väl känd den var, hur alla dessa uppgifter, för de allra flesta arterna, formade sig till ett naturligt geografiskt mönster.

Detta var nu inte så underligt, eftersom katalogen bara var ett koncentrat av den enorma mängd svenska fynduppgifter, som dess författare sammanställt under årtionden. Det går inte att fastställa exakt, när Frithiof började denna registrering, i form av en karta för varje i Sverige funnen art, men det bör ha varit omkring 1920. Hans dröm var att få ge ut en fullständig atlas på de drygt 1000 svenska arterna Macrolepidoptera, och det var en källa till stor glädje för honom, att han fick uppleva åtminstone största delen av denna plans förverkligande. Han visade detta på ett rörande sätt genom sin tacksamhet mot mig personligen, därför att jag hjälpt till att ordna företaget.

Kostnaderna för kartor i klichétryck är höga, men Statens Naturvetenskapliga Forskningsråd övertygades om, att projektet var värt ett rikligt bidrag; något tillsköts också från Fysiografiska Sällskapet i Lund, som beslöt att trycka kartverket i sina »Handlingar». Den första delen, »De fennoskandiska dagfjärilarnas utbredning», kom 1955. Där stod Frithiof Nordström som författare, men med klart angivande av Magne Opheim och K. J. Valle som ansvariga för Norge resp. Finland. Den andra delen, »De fenno-

skandiska svärmarnas och spinnarnas utbredning» (1961) hade Opheim och, för Finlands del, efter Valle's död, Olavi Sotavalta som medförfattare. Då den tredje delen, »De fennoskandiska och danska nattflynas utbredning», låg tryckfärdig, hade Fysiografiska Sällskapet upphört med sina »Handlingar», men Gleerups förlag i Lund åtog sig utgivandet. Arbetet hade nu fyra författare, eftersom också Danmark blivit representerat genom S. Kaaber. Frithiof Nordström, den ursprunglige författaren till serien, orkade nu inte längre hålla i trådarna, utan samordningen skedde med Per Douwes som editor. Men Frithiof hade ännu kraft kvar att känna stark tillfredsställelse över det färdiga resultatet.

Ytterligare bör tilläggas, att den fjärde och sista delen av kartverket, den som behandlar mätarna (Geometrae), har hunnit långt i manuskript.

Kartorna i de tre utkomna böckerna om de fennoskandiska Storfjärilarnas utbredning är otroligt fullständiga; de verkar nästan alltid helt »naturliga» och utgör ett vittnesbörd om den stora effektivitet, som utmärkt fjärilforskningen i Norden under 1900-talet. Ingen del av jorden, inte ens de Brittiska Öarna, kan uppvisa något liknande. Först och främst är hela företaget ett bestående äreminne över dess initiativtagare, Frithiof Nordström.

Han var en sällsynt god fältentomolog. I hela sin ungdom genomsnokade han Stockholmstrakten, med cykel, med båt och alla andra tänkbara trafikmedel, från 1916 särskilt i skärgården. Men verksamheten bestod inte främst i att springa runt med en fjärilhåv, eller att fånga nattfjärilar med köder och lampa. Frithiofs största glädje låg i att komma underfund med varje enskild arts levnadssätt, att om möjligt få följa den från ägg till vuxen fjäril. Han ägnade en otrolig omsorg åt att föra journaler över sina uppfödningar, och dessa dagböcker (1902—54) finns nu bevarade som en serie om 8 band på Entomologiska Museet i Lund. Dit har för övrigt hela hans fjärilsamling gått, desto värdefullare som ett stort antal exemplar (markerade med skär-gul etikett och »Avbildad i 'Svenska Fjärilar'», med plansch- och figurnummer) är förlagor till Ljungdahl's planscher i boken (se Bryk & Nordström, Ent. Tidskr. 1946). Hans mycket omfattande korrespondens förvaras på Universitetsbiblioteket i Lund.

Hela den Nordström'ska familjen blev entusiasmerad — eller kanske rättare förledd — att bidra till faderns menageri. Lockmedlet var rent pekuniärt: det fanns 1,- 2- och 3-öres larver; i enstaka fall utbetalades 4 öre per styck. Men det skall inte förnekas, att också en ovanligt stark familjelojalitet låg bakom samarbetet.

Frithiofs eget fältarbete hämmades tyvärr redan tidigt av en sviktande hälsa. I samband med en komplicerad gallstensoperation omkring 1930 visade det sig, att hans hjärta inte arbetade helt normalt, och han blev tvungen att avstå från klättringar i fjällen och andra strapatser. Under många år på slutet inskränkte sig kontakten med de levande djuren till en kort period i Vickleby på Öland. Utomlands samlade han aldrig, utom i samband med de Nordiska Entomologmötena i grannländerna.

Frithiof Nordström var en personlighet. Han märktes inte mycket i ett sällskap, men han var sannerligen närvarande, en sällsynt god lyssnare. Och plötsligt kunde det komma en stillsam replik, som ställde sakerna på plats.

Han hade ett slags underfundig, självironisk galghumor. »Hellre äter jag själv, än jag låter mina barn svälta», var ett ganska typiskt yttrande. — En gång vid ett besök i Motala en vidrigt tidig morgonstund kom han in i mitt rum och började skramla med sina larvburkar, och jag gnölade upprepade gånger över att inte få sova i fred. Frithiof tog det ödmjukt: »Det hade varit bättre, om jag aldrig varit född.» — Hans vittra syster Ester Blenda, som var en talför person, ringde ibland mitt i praktiken. »Jag svarade,

lät henne sätta igång, gick bort och plomberade en tand, och var med jämna mellanrum tillbaka i luren för att säga 'Jaha!'.»

Det var inte många människor, som kände honom nära. Inte ens för sina närmaste talade han mycket om vad han tänkte och gjorde. Han var blyg, nästan skygg, släppte inte gärna folk inpå sig och utbredde sig aldrig över egna prestationer. Trots detta var Frithiof en mycket god människokännare. Han kunde hysa starka antipatier, men just därför gav han desto mera åt de människor han kände andlig släktskap med. Det är en stor vinning att ha fått vara Frithiof Nordströms vän.

Under de många sjukdomsåren på slutet tycktes han ibland nästan ha tappat kontakten med omgivningen, men om talet kom på hans älskade fjärilkartor, som denna tid ständigt var under förberedelse eller utgivning, då vaknade ögon och stämma till liv. Dessa svåra år var omvårdnaden om Frithiof hans hustru Gerdas enda uppgift. Hon hade varit hans kamrat under hela deras vuxna liv. De utgjorde ett sällsynt människopar.

Min stora tacksamhet går till Gerda Nordström och hennes dotter Birgitta Hylin för all hjälp de givit med minnesbilder från Frithiof Nordströms liv.

Bibliografi

Frithiof Nordström's entomologiska publikationer. — Recensioner och tidningsartiklar ej medtagna.

Bibliography

FRITHIOF NORDSTRÖM's papers in entomology. — Reviews and newspaper articles excluded.

1912. Förpuppningen av Cossus cossus L. — Ent. Tidskr. 33. Uppsala. 129—130.
— Om Trichius fasciatus L. — Ibid. 130—131.
1913. Larver till Macrothylacia rubi L. förpuppade på hösten. — Ibid. 34. 68—69.
1915. Bidrag till Ekeröns noctuidfauna. — Ibid. 36. 220—228.
— Om Brephos nothum Hb. — Ibid. 289—290.
— Iakttagelser angående Dicranura vinula L. — Ibid. 290.
1916. Rättelse [Agrotis occulta]. — Ibid. 37. 64.
— Lepidopterologiska notiser. — Ibid. 115—130, 175—195.
1917. Några stekelnotiser. Ibid. 38. 322—325.
1918. Fynd av sällsyntare fjärilar jämte anteckningar om några av dem. — Ibid. 39. 60—65.
1919. Bidrag till kännedomen om Sveriges dagfjärilar. — Ibid. 39 (1918). 298—321; 40. 120—142.
1921. Fjärilfynd. — Ibid. 41 (1920). 153—157.
— Etwas über Dicranura-Parasiten. — Ent. Zeitschr. 35: 22. Frankfurt a.M. 1—3.
1922. Zur Biologie der Agrotis pronuba L. — Ibid. 36: 10. 1—4.
— Något om svenska Eupithecia-arter. — Ent. Tidskr. 42 (1921). Uppsala. 164—174.
— Till Entomologiska Föreningens medlemmar. [Upprop om fjärilkartor.] — Ibid. 43. 195.
1925. Släktet Oporinia Hb. i Sverige. — Ibid. 45 (1924). Stockholm. 182—190.
— Öländska fjärilar. — Ibid. 46. 79—80.
— Hyphilare (Leucania) littoralis Curt. — Ibid. 81.
— Die Raupe von Hillia iris Zett. — Ibid. 164—166.
— Anaitis efformata Guen. — Ibid. 171—172.
— Om Lithosia pallifrons Z. i Sverige. — Ibid. 213—216.
— Gluphisia crenata Esp., ny för Sverige. — Ibid. 228.
— Mera om släktet Oporinia Hb. i Sverige. — Ibid. 228—229.
1927. Lepidoptera. I. Diurna. — In: Ent. Ergebn. Schwed. Kamtchatka-Exped. 1920—22. 15. — Ark. f. Zool. 19 A. 21. Stockholm. 1—10.
— Nya namn. — Ent. Tidskr. 48. Stockholm. 56.
— Den första kända fjärilen från Wrangels land. — Ibid. 56.
— Halländska fjärilar. — Ibid. 98—116.
— Lampropteryx (Cidaria) otregiata Metcalfe, minna Btlr. och suffumata Hb. — Ibid. 161—166, 1 Pl.
1928. Lampropteryx (Cidaria) otregiata Metc., minna Btlr. und suffumata Hb. — Zeitschr. österr. Ent.-Ver. 13: 7. Wien. 65—70 (sep. 1—6).
— Nachtrag und Berichtigungen zum Aufsatz über »Lampropteryx (Cidaria) otregiata» in Nr. 7 vom 15. Juli 1928, p. 65 ff. — Ibid. 13: 11. 106.

— Ännu ett tillägg till Ölands fjärilfauna. — Ent. Tidskr. 49. Stockholm. 163.

— Halländska fjärilar. II. — Ibid. 168—169.

1929. Halländska fjärilar. III. Ibid. 50. 49—53.

— Lepidoptera II. Phalaenae: 1. Sphinges. 2. Bombyces. — In: Ent. Ergebn. Schwed. Kamtchatka-Exped. 1920—22. 17. — Ark. f. Zool. 20 A. 12. Stockholm. 1—6.

— Dystroma Hb. (Cidaria Tr.) infuscata Tgstr. och latefasciata Stgr. i Sverige. — Ent. Tidskr. 50. Stockholm. 284—292, 1 Pl.

1930. Förödande inverkan på fjärilslivet i Lappland av den kalla sommaren 1928. II. — Ibid. 51. 82.

— Über Oporinia nebulata Thnbg. — Ibid. 248—250.

— Über Dysstroma citrata L. — Internat. ent. Zeitschr. 24: 40. Guben. 413—419, 1 Taf.

1931. Apamea (Hydroecia) malaisei m. nova species. — Ibid. 25: 7. 65—69, 1 Taf.

— Dysstroma Hb. (Cidaria), infuscata Tgstr. och latefasciata Stgr. i Sverige. (forts.) — Ent. Tidskr. 52. Stockholm. 81—87.

1932. Sidemia zollikoferi Frr. — Ibid. 53. 114—116.

1933. Lapplands fjärilar. — Ibid. 54. 145—214, 9 Pl.

— Om några misskända Athetis (Caradrina)-arter. — Ibid. 220—229, 1 Pl.

— Aplectoides borealis n.sp. eine neue schwedische Noctuide. — Internat. ent. Zeitschr. 27: 29. Guben. 317—319, 1 Pl.

1934. Lepidoptera. 1. Diurna. 2. Sphinges. — In: Schwed.-chines. wissensch. Exped. nordwestl. Prov. Chinas, &c. 21. — Ark. f. Zool. 27 A. 7. Stockholm. 1—37, 2 Taf.

— Våra Fjärilar. I. Dagfjärilar, svärmare och spinnare. (2. uppl. 1937; 3. uppl. 1941; 4. uppl. 1947; 5. uppl. 1959; 6. uppl. 1969.) — Stockholm (Bonniers). 1—76, 10 Pl. (6. uppl.: 1—79, 10 Pl.).

— Rättelse [Athetis grisea]. — Ent. Tidskr. 55. Stockholm. 324.

1935. Was ist Lycaena dubia Hering (Schulz i.l.)? — Internat. ent. Zeitschr. 29: 9. Guben. 97—100, 1 Pl.

— Lycaeides (Lycaena) ismenias Meig. subsp. norvegica n. — Norsk ent. Tidsskr. 4. Oslo. 87—93.

— Fjärilar från Pite Lappmark, samlade av J. J. Braconier 1933. — Ent. Tidskr. 56. Stockholm. 151—159.

— Coenonympha pamphilus winbladi n. subsp. — Ibid. 216.

1936. Våra Fjärilar. II. Nattflyn. (2. uppl. 1941; 3. uppl. 1948; 4. uppl. 1952; 5. uppl. 1969.) — Stockholm (Bonniers). 1—61, 9 Pl. (5. uppl.: 1—64, 10 Pl.).

— Bland fjärilar i Stockholms skärgård en högsommardag. — Sveriges Natur. Stockholm. 99—107.

1937. Pamphilus histrio Latr. (Hym., Tenthr.), ny för Sverige. — Ent. Tidskr. 58. Stockholm. 90—91.

— Något om årets första fjärilar på Stockholms breddgrad. — Entomologbladet. 1. (Bil. till Ent. Tidskr. 58). Stockholm. 2—6.

1939. Något om försommarens fjärillarver. — Ibid. 3. (Bil. till Ent. Tidskr. 61). 28—37.

1941. Om tydandet av några av Linnés och Clercks fjärilarter. — Ent. Tidskr. 62. Stockholm. 127—130.

— David Ljungdahl †. — Ibid. 192—193.

— (tills. m. E. Wahlgren; ed. A. Tullgren). Svenska Fjärilar. Systematisk bearbetning av Sveriges Storfjärilar, Macrolepidoptera. — Stockholm (1935—41) (Nord. Familjebok). Utgiven i 25 häften. I—IV, 1—86, 1—354; 50 färgplanscher efter original av David Ljungdahl. Nordström svarar i boken för Noctuae och Geometrae (239 pp.) och vissa partier av den allmänna delen, dvs. mer än 70 procent av texten.

1943. Förteckning över Sveriges storfjärilar. Catalogus Insectorum Sueciae. III. Macrolepidoptera. — Opusc. ent. 8. Lund. 59—120.

— Våra Fjärilar. III. Mätare, oäkta spinnare m.fl. (2. uppl. 1950; 3. uppl. 1955; 4. uppl. 1969.) — Stockholm (Bonniers). 1—73, 9 Pl. (4. uppl.: 1—72, 10 Pl.).

— Zur Deutung einiger Linnéscher und Clerckscher Schmetterlingsarten. II. Was ist Phalaena Geometra amata L.? — Folium ent. (Festschr. 60. Geburtstag F. Bryk). Lund. 14—19.

1945. Amathes ashworthii Dbld. och dess former i Europa. — Ent. Tidskr. 66. Stockholm. 79—94, 3 Pl.

— Phytometra confusa Steph. i Sverige. — Ibid. 170—176.

— Påskens största evenemang i Älvkarleby. — Ibid. 212.

1946. Euxoa norvegica Stgr, dess ställning till närstående arter samt dess uppträdande i Fennoskandia. — Ibid. 67. 184—194, 1 Pl.

— (tills. m. F. Bryk). Bibliographische und ikonographische Zusätze zu Frithiof Nordströms & Einar Wahlgrens »Svenska Fjärilar», unter der Redaktion von Albert Tullgren, mit 50 Tafeln von David Ljungdahl. (I. Teil.) — Ibid. 142—153.

— Bara en vanlig fjäril. — Sveriges Natur. Stockholm. 35—45.

— Något om Gotlands storfjärilar. — Natur på Gotland. Stockholm (Svensk Natur). 273—278.

1947. Gammalt och nytt om apollofjäriln (Parnassius apollo L.). — Svensk faun. Revy. Stockholm. 17—25.

— För svenska faunan nya fjärilar jämte några andra. — Opusc. ent. 12. Lund. 159—172, 1 Pl.

1949. Två för landet nya Eupithecia-arter. — Ent. Tidskr. 70. Stockholm. 113.

1950. (2. uppl. 1958). Svärmare. — Svenska Djur, Insekterna. — Stockholm (Norstedt). 273—287.

— (2. uppl. 1958). Larven som mäter sin väg. — Ibid. 316—328.

— En liten fjäril om våren. — Sveriges Natur. Stockholm. 45—51.

1951. En för landet ny Cucullia-art. II. — Ent. Tidskr. 72. Stockholm. 75.

— Pieris brassicae på vandring. — Ibid. 79—80.

— Acherontia atropos i Sverige 1950. — Ibid. 82.

— Melitaea britomartis Assman bereits von Thunberg behandelt. — Ibid. 82—83.

1952. Hur noggrant känner vi utbredningen av Sveriges Macrolepidoptera? — Opusc. ent. 17. Lund. 209—211.

— Sörmländska fjärilar. — Natur i Södermanland. Stockholm (Svensk Natur). 162—167.

1953. Rättelse. [Till Opusc. ent. 17. 1952.] — Opusc. ent. 18. Lund. 26.

— III. Macrolepidoptera. — Catal. Insect. Suec., Additamenta. — Ibid. 75—87.

— Fjärilvandring. — Ent. Tidskr. 74. Stockholm. 102—103.

1955. De fennoskandiska dagfjärilarnas utbredning. Lepidoptera Diurna (Rhopalocera & Hesperioidea). — Kungl. Fysiogr. Sällsk. Handl. (N.F.) 66: 1. Lund. 1—176, 1 Pl.

1957. (tills. m. J. Bijok, G. Lederer, E. Kjellander & C.-C. Coulianos). Fjärilar från hela världen. (Bearbetn. av »Fliegende Kleinodien»). — Stockholm (Forum) & Stuttgart (Schuler Verlag). — 175 pp., 35 Pl.

1958. Phragmataecia castaneae Hb (arundinis Hb), Vass-borrare, ny för Sverige. — Ent. Tidskr. 79. Stockholm. 11—13.

1959. Georg Warnecke 75 år. — Opusc. ent. 24. Lund. 17.

— In memoriam. Eero Lankiala. — Ibid. 78.

1961. (tills. m. M. Opheim & O. Sotavalta). De fennoskandiska svärmarnas och spinnarnas utbredning (Sphinges, Bombycimorpha, etc.). — Kungl. Fysiogr. Sällsk. Handl. (N.F.) 72: 4. Lund. 1—92, 135 Pl.

1963. In memoriam. Georg Warnecke. — Opusc. ent. 28. Lund. 80.

— Ett för Sverige nytt nattfly, Sedina Urbahn büttneri Hering. — Ent. Tidskr. 84. Stockholm. 315.

— Ett för Sverige nytt nattfly, Atypha pulmonaris Esp. — Opusc. ent. 28. Lund. 169.

1969. (tills. m. S. Kaaber, M. Opheim & O. Sotavalta; ed. P. Douwes). De fennoskandiska och danska nattflynas utbredning (Noctuidae). — Lund (Gleerup). 1—158, 309 Pl.